

Dne: 30.11.2019 | Naše značka:
Vaše značka:

| Vyřizuje/tel.: Šimůnková / 974 847 351

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO:	Berlin (SRN)
ÚČEL CESTY:	Praxe zpracování a ochrany osobních údajů v archivních fondech
ÚČASTNÍCI CESTY:	PhDr. Karel Koucký (SOA Praha), PhD., Mgr. Karolína Šimůnková, Mgr. Markéta Munková (SOA Praha)
ZPRÁVU PODÁVÁ:	Mgr. Karolína Šimůnková
NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE:	Bundesbehörde für Stasi Unterlagen
TRVÁNÍ CESTY:	25. 11. – 27. 11. 2019
DATUM VYHOTOVENÍ:	1. 12. 2019

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu
podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

25. 11. 2019

V 10.25 h odjezd z Prahy do Berlína (překročení státní hranice 11.45 h), příjezd do Berlína 16.00 h. Ubytování v hotelu Schulz - Berlin Wall at the East Side Gallery, Stralauer Platz 36, Friedrichshain-Kreuzberg.

26. 11. 2019

Berlín, Bundesbehörde für Stasiunterlagen, Karl-Liebknecht-Strasse 31-37, 101 78 Berlin (konzultace tématu od 10.15 h do 17.15 h).

27. 11. 2019

V 8.00 h odjezd do Behörde für Stasiunterlagen na Ruscherstrasse/Magdalenenstrasse (konzultace tématu od 8.45 h - do 11.45 h). V 11.45 h - odjezd do Prahy, překročení státní hranice 14.45 h, příjezd do Prahy v 16.00 h.

Z časových a organizačních důvodů byla návštěva Bundesarchivu a Landesarchivu v rámci této služební cesty zrušena. Vyplněný dotazník k problematice ochrany osobních údajů zaslal Bundesarchiv elektronicky a navrhl osobní konzultaci přeložit na příští rok.

ČÁST ODBORNÁ:

Z německé strany bylo připraveno organizační schéma jednání. Za BStU se konzultace zúčastnili:
dr. Bert Rosenthal, který má na starosti zahraniční styky
dr. Jens Niederhut (vedoucí referátu audiovizuálních archiválií v oddělení archivních fondů BStU - Abteilung AR/Referat Digitalisierung),
dr. Hilke v. Stockhausen (Abteilung AU/Verwendung von Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes, Referat Grundsatzangelegenheiten, Fachaufsicht und Controlling AU)
pověřenkyň pro ochranu osobních údajů BStU paní dr. Gabrielle Quednau
Druhý den, konzultace na specializovaném pracovišti digitalizace filmového, zvukového materiálu a fotografií, za účasti dr. Niederhuta a pana Christiana Appla, který je odborným vedoucím se specializací na fotografie a filmové materiály.

Předmětem jednání byl rozbor právní úpravy a praktické naplňování zpřístupnění archivních souborů vzniklých z činnosti represivní bezpečnostní složky bývalé Německé

demokratické republiky - Stasi. Úřad a archiv má v péči cca 160 bkm archiválií. Jde o neobyčejně pestrý materiál - analogové záznamy (formuláře, záznamy psané na stroji, rukopisy, dopisy, mapy-vše v různých formátech), filmové materiály, zvukové materiály (prakticky na všech myslitelných nosičích, které se ve druhé polovině 20. století vyskytovali), fotografie (negativy, pozitivy, kontakty). Díky tomu se Úřad musí vyrovnávat při zpracování a zpřístupňování takto pestrých archivních souborů s velkým množstvím technických otázek a různými procesy anonymizace, které vyžadují často do značné míry unikátní řešení.

Během jednání byly předmětem konkrétní otázky na zákon o zpřístupňování svazků Stasi, který představuje speciální právní úpravu k archivnímu zákonu SRN (obecnému) i k archivním zákonům jednotlivých spolkových zemí. Pokud jde o implementaci nařízení GDPR do praxe úřadu, byly německou stranou konstatováno, že GDPR nepředstavovalo žádnou změnu nebo výzvu ke změně a implementace do procesů případně do zákona. Změna nebyla vůbec nutná, protože pokud jde o zákon, představuje natolik speciální a konkrétní úpravu, že požadavky GDPR fakticky splňuje/splňoval do všech detailů. Čl. 6 a čl. 89 GDPR, které poskytují prostor pro stanovení účelu nahlížení a rámcové mantinely archivního a vědeckého nahlížení do informací s osobními údaji, umožňují také stanovení speciálních postupů v konkrétních odůvodněných procesech, zejména v souvislosti s poznáním minulosti a vyrovnáváním se s minulostí totalitního období. Na přímý dotaz, zda byly vypracovány záznamy o činnostech zpracování podle čl. 30, případně analýza rizik při zpracování archivních souborů s osobními údaji (čl. 35) bylo konstatováno, že od počátku vzniku Úřadu byla procesům věnována mimořádná pozornost, procesy jsou podobně popsány a celá organizace procesů souvisejících se zpracováním a umožněním nahlížení do materiálů Stasi včetně anonymizace je provedena s vědomím povinnosti eliminace rizik, která by mohla ohrozit archivní soubory v jejich celistvosti a důvěryhodnosti a také chráněné údaje a jejich možné zneužití v digitální společnosti 21. století. Praktickým příkladem zabezpečení při organizaci procesů je např. oddělení zaměstnanců spravujících kartotéku Stasi (která obsahuje přístupové údaje - evidenční čísla spisů k jednotlivým osobám) od zaměstnanců vyhledávajících jednotlivé spisy (které jsou díky číselnému řazení bez kartotéky fakticky anonymní). I zákon o zpřístupnění svazků Stasi, který je na rozdíl od českého zákona o zpřístupnění svazků StB dominantním předpisem upravujícím zpřístupňování agendy tohoto represivního orgánu, podléhal určitému vývoji, některá ustanovení byla doplněna na základě zkušeností a praxe později. Pověřenkyně pro ochranu údajů dr. Quednau uvedla konkrétní velmi zajímavé příklady anonymizace prováděné ve spisech, které jsou předmětem žádosti o nahlížení. Detailní analýza rizik zohledňuje jak žadatele o nahlížení, tak účel nahlížení. Nahlížení je prováděno zásadně v badatelnách BStU, pořizování kopií na místě vlastními prostředky není

dovoleno. Rozlišuje se nejen mezi žadateli o nahlížení (perzekvovaní, sledované osoby, pronásledovatelé, právní nástupci osob), ale také o účel nahlížení (soukromý, úřední, vědecký, novinářský). Anonymizace je prováděna digitálně a to pomocí programu Adobe Professional (textové dokumenty jsou zároveň zpracovány prostřednictvím optického rozpoznání znaků). Následně je provedena anonymizace v obou vrstvách (jak v čitelné vrstvě, tak v původním obrazovém textu). Kolegové nám na požádání zajistili praktickou ukázkou anonymizace konkrétního spisu, včetně možných anomálií, které v průběhu anonymizačního procesu mohou vzniknout.

Druhý den se podařilo domluvit praktickou ukázkou na druhém pracovišti BStU na Magdalenenstrasse, kde se provádí pomocí programu Adobe Photoshop a dalších softwarů anonymizace filmových, fotografických a zvukových materiálů.

Cesta byla pro účely projektu velmi přínosná, protože rozsah fondů, pestrost materiálů, rozsah digitalizace a detailní stanovení procesů a technik anonymizace, do kterých byly investovány značné finanční, organizační a lidské prostředky, nemá ani vzhledem k charakteru materiálu v Evropě srovnání.